

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

STROJNICA - NARODNA
TISKARNA
LJUBLJANA

T R S T - 20. marca 1987 - Leto XXXIX. - Štev. 6. - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abbon. postale - Gruppo II/70 - 500 lir

Referendumi so jabolko spora in preizkusni kamen reformizma

Najbrž ga ni v Italiji naivneža, ki bi še mislil, da je vladna kriza izbruhnila zaradi «štafete» med socialističnim in demokršćanskim predsednikom vlade. Kulisa, ki so jo vladne stranke nespreno postavile, da bi javnosti prikrije resnične razsežnosti medsebojnih razprtij, se je po nekaj dneh raztrgala, pa so jo na naglo odstranili.

Problem ni bil v tem, kdo naj vodi vlado, ali socialist Craxi ali demokristjan Andreotti, pač pa v spoznanju, da se petstrankarsko zavezništvo ni obneslo in je izčrpalo, če smemo tako reči, svojo «gonilno moč».

Nastalo je na ruševinah «narodne solidarnosti» pred skoraj desetimi leti, ko je socialistična stranka s Craxijem zadržala na karto izločitve KPI iz demokratične igre, kajti samo tako («conventio ad excludendum») je s svojimi 10-12% lahko pogojevala celotno italijansko politiko in izsiljevala KD, da ji je bila prisiljena dajati čedalje večje zagotovitve oblasti.

Tako so nastale vlade, v katerih je PSI imela odločilno vlogo jezička na tehtnici. Toda demokristjani niso od muh. To smo spoznali na svoji koži, v letih narodne solidarnosti. Izkušeni lisjaki so sklenili, da izkoristijo tudi lastne šibke točke, pristanejo na socialistično izsiljevanje. Stara zgodovinska modrost je, da tekmeča onesposobiš, če ga opišeš in omamiš. Tako je KD sklenila, da bo dosita zadostila socialističnemu hlepenju po čimvečjih zalogajih oblasti (mestoma tudi korupcije), jo tako čedalje globlje vpletla v svojo pajčevino in ji medtem skrhala orožje izsiljevanja.

Socialisti so lahko izsiljevali demokristjane samo toliko časa, dokler je še kdo verjel, da bi jim v nasprotnem primeru obrnili hrbet in se odločili za zavezništvo na levi, za napredno alternativo, ki je bila pred desetimi leti še uradna linija PSI.

To kopje so socialisti skrhali sami, ko so začeli plačevati demokristjanom nezamosno politično najemnino za predsed-

Stojan Spetič

stvo vlade, za stolček v Palači Chigi. Najprej postavitev ameriških jedrskih raket na Siciliji, nato režimsko podrejanje sindikatov (in čelni spopad s komunisti) v zvezi z draginjsko doklado, končno razbitje levičarskih občinskih uprav v vseh velikih italijanskih mestih in deželah. S tem so žagali vejo, na kateri so sedeli, toda obnašali so se kot zaljubljeni petelini, ki med svojim petjem ne slišijo lovca, niti skorajšnjega strela.

Končno so tudi zanje postale razmere nevzdržne. Demokristjani pa so razumeli, da je dozorel čas, ko lahko od socialistov zahtevajo vrnitev predsedstva vlade, ki so jim ga dali samo «na posodo».

Socialisti so predvsem po zaslugi socialnih demokratov spoznali, da je njihova politična strategija volilnega razjedanja leve in desne v lastno korist, ob utrjevanju laično-socialističnega bloka, klavarno propadla. Liberalci in republikanci so ohranili preferenčne odnose s KD, republikanci so sploh kazali

vidne znake rivalstva do Craxijeve stranke. Ostali sta obe socialistični stranki, med katerima se je PSDI znašla celo bolj na levo od stranke predsednika vlade, saj se je začela z zadnjim kongresom izrekati za reformistično alternativo.

Dogovor o izločitvi komunistov iz igre je pokazal ves svoj negativni potencial, da so se morali zamisliti celo socialistični voditelji, čeprav tega nočejo priznati. Spoznanje, da ni mogoče osamiti in potisniti v kot pozabe največjo komunistično partijo Zahoda, ki je trdno zasidrana s svoji samostojnosti v razvežani in bogati okvir evropske leve, rojeva tudi v Italiji samokritične tone.

Tako je torej izbruhnila kriza, za katero tudi najbolj zmerni komentatorji priznavajo, da se lahko zaključi samo na dva načina: s predčasnimi volitvami ali pa s šibko petstrankarsko vlado, ki bi živovarila do prihodnjega leta. Nihče si ne upa trditi, da je petstrankarskega zavezništva konec zaradi vsebinskih nesoglasij, a je tako.

Ta nesoglasja prihajajo do izraza v

V Zgoniku je na proslavi dneva žensk imel krstni nastop pevski zbor KD «Rdeča zvezda».

zvezi z referendumom. Ti so namreč najboljši dokaz notrajnih protislovij bivše vladne koalicije. Rodili so se v njenih nedrjih, saj so zanje zbirali podpise predvsem socialisti in liberalci. Če so zbirali podpise, pač pomeni, da se niso mogli dogovoriti v sami vladi. Kako je torej mogoče, da bi se dogovorili sedaj, ko bije plat zvona?

Tu se postavlja več dilem, o katerih je prav, da državljani-volilci razmišljajo.

Referendumi so demokratična pravica, predvideni v ustavi. Nismo Švica ali Amerika, kjer so referendumi domala vsako leto. Niti Jugoslavija, kjer so domala vsak mesec in so jih ljudje celo sili. V Italiji so referendumi poredkoma in ob važnih problemih. Tokrat ob problemu reforme sodstva in izkoriščanju jedrske energije. Vsak lahko prizna, niso mačje solze.

Razumljivo je, da se stranke lahko dogovorijo in v parlamentu zadovoljijo pričakovanjem pobudnikov referenduma tako, da osvojijo (v bistvu) njihove predloge. V tem primeru so referendumi nepotrebni, ker je bil razčiščen spor.

V nasprotnem primeru pa ima ljudstvo vso pravico glasovati in odločati.

Demokristjani, ki so bili pri referendumih skoraj vedno poraženi (izjema je samo referendum o draginski dokladi,

ki je po našem Pirova zmaga Craxijevih pristašev), skušajo sedaj opehariti ljudstvo in predlagajo zapackano rešitev, da bi bila volk sit in koza cela.

Verjetno jim ne gre za to, da bi zedinili vladne sile okoli sprejemljivih rešitev. Zavedali so se pač, da se okoli referendumov razčiščuje tudi širše politično vprašanje.

Spričo razsula sredinske koalicije si namreč vsebinsko utira pot spoznanje, da je Italiji nujna demokratična ali reformistična alternativa. Tista prava, vsebinska, v vsakodnevni politiki in demokratizaciji gospodarstva in družbe, ne pa v meglenih obetih PSI, ki dejansko predlaga samo volilno reformo sebi v korist, odpravo tajnega glasovanja in neposredno izvolitev državnega poglavarja, torej predsedniško republiko. In še to prav v trenutku, ko sta največji predsedniški republiki (Francija in ZDA) v krizi zaradi nemogočega sožitja med levico in reakcijo (Mitterrand-Chirac) ali zaradi klavnih posledic samodržstva brez kontrole (Reagan-Irangate).

Kaj storiti, torej? Dejansko se oblikuje jasna »reformistična fronta« strank, ki podpirajo izvedbo referendumov in nameravajo predlagati svojim volilcem, naj se izrečejo za spremembo sedanje zakonodaje, torej za reformo sodstva in zamrznitev načrta izkorišča-

nja jedrske energije. Okoli tega »da« se lahko zedinijo vse levičarske in reformistične sile, od KPI, PSI, PSDI in DP do radikalcev in liberalcev. Vsi so mnenja, da bi ta fronta zmagala na referendumih in jim s tem dala odločno politično vsebino. Dokazala bi namreč, da se reformistične sile lahko zedinijo ob nekem programu, kar pomeni, da lahko tudi vladajo tej državi, če se premostijo dosedanje ideološki in politični predsodki. Skratka, če se premosti Craxijevo politično izhodišče: izločitev KPI iz igre.

Vladna kriza je že dokazala, da je izločitev KPI nemogoča. Nasprotno, dokazala je šibkost PSI, ki se sedaj izvija iz stiske petstrankarskega sodelovanja in klešč proklamiranega reformizma, ki ga je vsakodnevna vladna praksa postavljala na laž.

Bodo imeli socialisti dovolj poguma vztrajati do konca, da je sedaj potrebno glasovati za referendum, ko se lahko zmagovito uveljavi reformistična alternativa? Ali se bodo zatekli v nedorečenost in dvoumnost predčasnih volitev »v temi«, brez jasnih izbir in z možnostjo ponovitve prejšnjega scenarija vzajemnega izsiljevanja in razdeljevanja oblasti z demokristjani?

Kdo ima, torej, dovolj poguma tvegati? To je dilema in preizkusni kamen za vse.

In vendar mornar, ko najvišji je dan izmeri daljo in nebeško stran...

Poročilo tov. S. Spetiča na pokrajinskem posvetu o vlogi komunistov v boju za enakopravnost Slovencev in uveljavitev kulture sožitja v Trstu - Nekaj misli iz razprave

Ni prav, da so taka naša srečanja sklicana poredkoma, kajiti obravnavana problematika — vloga komunistov v boju za zaščito Slovencev in uveljavitev kulture sožitja v Trstu — spada v sam vrh naših vsakodnevnih skrbi in prepleta vsako našo politično pobudo.

Preprosto povedano: dogaja se, da ob samoumevnosti načelnega pristopa pozablja partija, v razčlenjenosti in razvejanosti svojega dela, da velja tudi zanj pravilo, di ga je pesnik strnil v verzih: »In vendar mornar, ko najvišji je dan, izmeri daljo in nebeško stran«. Potrebno je, da občasno izmerimo koordinate in smer, pojasnimo članstvu izhodišča in cilje, predvsem pa se potrudimo razumeti, v kolikšni meri se novi pogoji družbenega razvoja odražajo na razmere naše politične dejavnosti.

SLOVENCIM V EVROPSKA LEVICA

V Firencah je KPI proglasila na ves

glas svojo pripadnost evropski levici. To seveda ni in ne sme biti samo prazna parola, pač pa globlje spoznanje o evropski povezanosti naše politične bitke za človeka vredno družbo, večjo pravičnost in osvobajanje posameznikov in skupnosti spon, ki so omejevale in omejujejo osebo in kolektivno težnjo k uveljavitvi lastne istovetnosti in interesov.

V tem okviru smo, tudi na pobudo slovenskih delegatov, prevsem pa predkongresne razprave pri nas v deželi, obogatili politično vsebino tega pristopa s spoznanji v zvezi s problematiko narodnosti, ki je vsekakor veliko nereseno vprašanje italijanske družbe, vendar ima široke evropske razsežnosti, saj je ni evropske države, ki bi se ne soočala s problemi narodnih manjšin in njihovimi težnjami. To pa tudi pomeni, da je skoraj ni evropske države, ki bi ne imela na svojem ozemlju narodnih

manjšin in obenem bila narodnostna matica za manjšine ne ozemlju sosednje dežele. KPI lahko svoje iskušnje in spoznanja posreduje svojim sogovornikom. V tem imamo mi, pripadniki narodne manjšine v veliki zahodni delavski partiji, pomembno vlogo. Ne gre samo za posredovanje lastnih izkušenj, pač pa za ustvarjalni potencial v dialektiki z narodom, ki uresničuje svoje zgodovinske cilje v federativni, neuvrščeni socialistični državi, išče pota premoščanja lastne stiske v okvirih večje svobode in demokratičnosti, soodločanja in samoupravljanja, obenem pa Evrope, kjer nakopičena protislovja in vprašanja lahko sproščajo nenehne napetosti, lahko pa tudi predstavljajo vir bogatenja in medsebojnega oplajanja.

Mi komunisti, slovenske in italijanske narodnosti, stojimo pred pomembnim izzivom zgodovine, da na pragu tretjega tisočletja človeške civilizacije

prispevamo k oblikovanju širokega področja miru, sodelovanja, kulturnih in gospodarskih izmenjav enakopravnih narodov, pri tem pa premostimo pojme meja in obrobnosti, saj smo sredi velikih tokov, na križišču zahodne in vzhodne Evrope in na mostišču le - te z velikimi sredozemskimi kulturami. Lahko v novih pogojih obnovimo nekdanje prilike in slutnje v svrhu splošnega razvoja, prav na ozemlju dežel, ki so jih skozi stoletja zaznamovale krute vojne, neznosna sovraštva in neizmerne prelijanje krvi. To je vzemirajoči in spodbujajoči izziv sedanjosti, za katerega se spleta napeti vse svoje moči. Gorje nam, če bi obračali svoje oči samo k tlem, če bi zverovano ali obupano zrl v bolečine lastne ozkosti, provincialne zaprtosti, nacionalnega egocentrizma, lokalpatriotizma in meščanske nečimrnosti.

KULTURA SOŽITJA JE POGOJ RAZVOJA

Proces spreminjanja našega področja iz razmer industrijsko - predelovalne dejavnosti k tehnološko bogatim storitvam, znanstveno raziskovalni dejavnosti, k nam ni tuj, niti nasproten. Uloviti moramo ritem in korak, z njim pa vsa naša družbena stvarnost, ki v svoji stiski — marsikdaj po lastni krivdi — tem spremembam ni dozorala. Takšno spreminjanje ni v nasprotju s cilji ustvarjanja območja miru in sodelovanja, vendar bo tembolj učinkovit, bo v tem večji meri posplošil, lahko bi rekli podružljaj posledice in vpliv vsega novega, če bo raste na pravih tleh, v pravih pogojih. Zato moramo glasno poudariti, da je zmotna in izkrivljena predstava, po kateri je bitka za enakopravnost in pravico narodne manjšine do odločanja, soodločanja in samoodločbe na lastnem ozemlju in v okviru interesov lastne skupnosti, v resnici stvar preteklosti, torej nezdružljiva s porajajočo se bodočnostjo. Kot če bi sožitje in enakopravnost narodov spadala v domačijsko predstavo kmečke idile ali v okvir dialektike med mestom in podeželjem, torej v na-

sprotju z znanstveno fantastiko pronicanja človeka v vesolje ali v globino najdrobnejših delcev atomskega jedra.

Dovolite mi, da tu še enkrat glasno ponovim svoj «ne» nezrelemitu priztopu sodelavke tednika RINASCITA, ki je na Krasu videla nastajajoči Silicon valley in samoumevno dopustila, da bo o nas ostal samo bežen spomin v krajevnih imenih.

Nasprotno: Enakopravnost in kultura sožitja sta pogoj, da se zares uresničijo načrti znanstvene fantastike in vključijo v širše okvire, sicer bomo ustvarjali katedrale v puščavi neznanja in obrobnosti, kakor znanstveno središče pod goro Gran Sasso, kjer ovčji pastir ne ve, kaj se dogaja pod njegovimi nogami.

Forsiranje, zoperstavljanje razvoja in reševanja problemov narodne enakopravnosti, pomeni zares zavirati proces spreminjanja naših krajev. To morajo razumeti komunisti, z njimi pa tudi drugi, predvsem kulturni in znanstveni delavci, ki jim specializacija ne sme zastri obzorja, da vidijo drevo, ne pa gozda.

Kultura sožitja, kakor smo komuni-

sti s posrečeno formulo poimenovali splet odnosov med narodnostno večino in manjšino, med sosednjimi državami in narodi, torej ni utopija prihodnosti, pač pa pogoj zanjo, teren, na katerem lahko gradimo svoje načrte zanjo. Ni alternativa izbojevanju zakonske zaščite slovenske manjšine, pač pa kvečjemu njena posledica ali nujna spremljevalka.

Bitka za uveljavitev zaščite kot sredstva za urejanje odnosov med večino in manjšino, za sprostitev razmer in ustvarjalnih potencialov, je torej prej ko slej bitka za razvoj naših krajev, za njihovo pokončno vstopanje v evropsko stvarnost.

V tej bitki se moramo spoznati in srečati vsi ljudje dobre volje, ki nismo obupali pred mračnimi grožnjami apokaliptičnega konca sveta, verniki in laiki, mladina in ženske, fizični in umski delavci, pristaši različnih svetovnih nazorov, člani raznih organiziranih gibanj in neorganizirani posamezniki. Naša naloga je ustvariti pogoje, da bodo ti interesi našli način, sredstva in prostor, da se izrazijo in uveljavljajo na vsakem koraku.

V meso in kri nam mora preiti spoznanje, da zaščita specifičnega interesa manjšine predstavlja tudi in obenem nov oporni steber v zgradbi, ki je naš skupni dom.

Zato je prav, da so tu, med nami, številčno zastopani tovariši italijanske narodnosti, saj niso in ne smejo biti zgolj opazovalci, pač pa soustvarjalci te politike, njeni nosilci v lastni sredi in delovnem okolju. Niso zato tu, da bi nas sodili ali ocenjevali, pač pa da prevzamejo nase svoj del odgovornosti in nalog.

OBRAČUN NAŠEGA BOJA: OD BORBENOSTI DO ČAKANJA ZADOVOLJIVEGA KOMPROMISA

Ta shod je torej priložnost za obra-

Prejšnji petek je bil v Trstu pokrajinski posvet o vlogi komunistov v boju za enakopravnost Slovencev in za uveljavitev kulture sožitja. Na posvet so bili povabljeni v glavnem člani sekcijskih in drugih partijskih organov. Udeležba je bila skromna, posebno glede na pomembnost predmeta razprave. Uvodni poročili sta imela član pokrajinskega tajništva Stojan Spetič (poročilo objavljamo v celoti) in senatorka Jelka Gerbec, ki je obravnavala potek parlamentarnega boja za odobritev zaščitnega zakona.

V razpravi, kateri je sledil član vsedržavnega vodstva posl. Anselmo Gouthier, je sodelovalo več tovarišev. Med drugimi so spregovorili Edwin Švab, Claudio Jermanis, Stelio Spadaro, evropski poslanec Giorgio Rossetti, deželni svetovalec Boris Iskra, Miloš Budin, Tamara Blažina in Ugo Poli.

Posvet je trajal več ur, na koncu so udeleženci soglasno sklenili, da se mora razprava nadaljevati v partijskih organih in na bazi.

Slovenska komisija pri deželnem komiteju KPI je vsekakor sklenila, da bo pomladi organizirala deželni aktiv slovenskih komunistov.

čun večletnega boja za sprejetje zakona o zaščiti pravic slovenske manjšine v Italiji. V teku je vladna kriza, ki je le zadnji izmed pečatov razsula petstrankarske koalicije in njenih vsebinskih protislovij. Resna je nevarnost razpusta parlamenta in novih volitev, pa tudi v nasprotnem primeru, nenehni spori in trhllost rešitev predstavljajo resno oviro za nagel postopek usklajevanja zakonskih besedil in izglasovanje normative, ki naj kolikor toliko zadovolji naša skupna pričakovanja.

O parlamentarni bitki za uzakonitev naših pravic bo podrobneje poročala tovarišica Jelka. Dovolite mi zato le nekaj izhodiščnih misli.

Motili bi se, če bi mislili, da mineva-

nje desetletij opravičuje milejši pristop k problemu zakonske zaščite manjšinskih pravic. Nasprotno: kopičijo se problemi in protislovja, asimilacijski proces načenja živo tkivo narodnostne skupnosti, zavlačevanje pospešuje proces odtujevanja in nezaupanja v demokratično družbeno ureditev, dopušča beg v skrajnosti ali v ravnodušje. Zgodovina bo morala potrditi, da je bila velika zasluga KPI, če je slovenska manjšina v svojem boju ohranila trdno navezanost na protifašistične tradicije in demokratični okvir zavezniškega odnosa z naprednimi silami italijanske družbe. Drugod po Italiji ni bilo tako. Tudi pri drugih evropskih manjšinah pogostoma ni bilo tako. Zato tudi ni nekaj samoumev-

nega, kar lahko država spravi v žep zgolj kot dokaz lojalnosti ali podrejenosti, pač pa pridobitev in dokaz omike, ki pa ni dan enkrat za vselej in za vse čase. Tega se morajo zavedati še posebej voditelji tistih strank, ki pojmujejo ta demokratični okvir kot past, kot kletko, v kateri naj bi čimprej izhiral ali pa se sprijaznili z drobtinicami, zadostnimi kvečjemu za nesvobodno preživetje.

V bitki za globalno zaščito je bilo čuti negativne posledice neenotnosti italijanske levice, razkol med komunisti in socialisti. Rezultat teh negativnih razmer je vsekakor vsebinsko odstopanje socialistične stranke na vsedržavnem merilu, kar je okrepilo demokratsko trmasto vztrajanje na najbolj statičnih in omejevalnih konceptih, nevrednih velike ljudske in katoliške sile, ki zase trdi, da čuti državniške odgovornosti.

Manjkala je politična volja, kar je seveda posledica neenotnosti v petstrankarski koaliciji, praznini reformističnih krilatic, pod katerimi se je skrivala le brezobzirna bitka za razdelitev oblasti. Craxijeva vlada je predstavljala v italijanski zgodovini izjemo zaradi svoje trdnosti. Še nikoli se ni zgodilo, da bi vlada trajala 4/5 neke zakonodajne dobe takorekoč brez kriznih prekinitev. In vendar je zakonodajna bera res pičila.

Kljub temu pa moramo poudariti, da smo vendarle iztrgali nekaj, česar tudi morebitni travmatični konec zakonodajne dobe, ne bo izbrisal: finančno kritje naše zaščite v triletnem državnem proračunu. To ostane, kljub poskusom vnašanja zmede in krnjenju postavke, kot obveza za prihodnost.

Ključno vprašanje zadeva problem ugotavljanja ozemlja, na katerem naj se izvaja manjšinska zaščita ali, točneje povedano, vprašanje nosilcev te zaščite, teh pravic. Garibaldijev osnutek, o katerem razpravlja sedaj ožji odbor senatne komisije za ustavno vprašanja, daje dvoumne in nejasne odgovore. Zdi se, da so nosilci nekakšnih ne povsem določenih in obvezujočih zaščitnih norm predvsem dežela in občine, skratka, kot nosilec pravic ne nastopa manjšina, prizadeta skupnost, pač pa narodnostna večina, ki z merili lastne strpnosti ali nestrpnosti opredeljuje kakovost morebitnih neobveznih pravic manjšine.

Tovariši, jaz mislim, da je vsem jasno, da bomo morali sklepati kompromise v trenutku, ko bo parlament dokončno oblikoval nek zaščitni zakon. Pogoji za tak kompromis pa mora biti jasen vsem: biti mora zadovoljiv za manjšino, ki torej mora pri tem iskano neposredno sodelovati s svojim enotnim zastopstvom. Biti mora tak, da bo dajal manjšini vlogo nosilca zajamčenih pravic na ozemlju, kjer živi. Ni dopustno, da bi narodnostne ali politične večine odločale o tem, kje, kako in kdaj ima manjšina določene pravice. Ni do-

Javno zborovanje na temo

REFORMA DAVČNEGA SISTEMA

Sekcija KPI «S. Cermeli» od Sv. Alojzija je konec prejšnjega meseca organizirala javno zborovanje na temo, ki je v središču pozornosti in prizadene vse državljane, kot je davčni sistem. Potrjena so bila načela, za katera se naša partija zavzema že dolga leta, ki so pa še kako aktualna.

Negativne lastnosti davčnega sistema danes lahko strnemo na sledeče točke:

Ni pravičen: danes se davke plačuje na osnovi večje ali manjše možnosti, ki jo ima posameznik, da se jim izogne, kar je v nasprotju z ustavo, ki v 54. členu predvideva, da mora vsak plačevati davke na osnovi svojih dohodkov.

Ni učinkovit: davčne utaje ocenjujejo v vrednosti 25 milijard letno in pomanjkanje osebja ne omogoča boljše kontrole.

Je zapleten: sestava obrazcev za davčno prijavo je vir številnih napak in neprimeren za samostojno izpolnjevanje.

Ni progresiven: IRPEF je edini davek, ki raste vzporedno z višino dohodka; nasprotno pa davki na finančne rente in bogastva niso progresivni.

Škoduje zaposlitvi: ne spodbuja investicije v produktivne dejavnosti, nasprotno, obremenjuje delo in podjetja, medtem ko ne prizadene finančnih rent in neaktivnih bogastev.

Komunist predlagajo:

Znižanje količnika IRPEF: IRPEF je davek, ki se zadrži na plačah odvisnih delavcev in upokojujencev, zato se ne more utajiti: danes nam odvzame srednje 18% dohodkov.

Odravo «fiscal drag»: davčna «dre-naža» zviša cene, kar pomeni tudi zvišanje plač: na osnovi tega prejemo več denarja, ki ima pa manjšo kupno vrednost. Toda zaradi višje plače se zviša tudi količnik IRPEF, saj se preide na višjo kategorijo dohodka: torej moramo plačati več davkov na dohodek, ki

ima nespremenjeno kupno moč.

Obdavčitev finančnih rent: obdavčitev BOT je le majhen začetni korak, saj je takšnih rent cela vrsta, začenši z ogroznimi zaslužki v borzi, za delnice pa so predvidene velike olajšave, kar ne vodi v produktivno investiranje. Predlagamo, da se do leta 1989 postopno uvede količnik 18% obdavčevanja vseh dohodkov od kapitala. Tako bi se tudi zaščitilo interese majhnih hranilcev, ki morajo danes plačati na bančne ali poštne obresti kar 25% davka.

Davek na bogastvo: predlagamo, da se uvede davek z zelo nizkim količnikom (0,5%) na vse privatne lastnine (hiše, zemljišča, dragulji, slike, delnice, državni vrednostni papirji, itd.), katerih vrednost ocenjujejo na 3 milijone milijard. Na ta način bi država imela zagotovljen letni dohodek 15.000 milijard. Ta davek bi seveda mademistil sedanj sistem obdavčenja preprodaj in dedovanj.

Znižanje socialnih dajatev: socialne dajatve so danes previsoke za majhna podjetja in ona z velikim številom zaposlenih (to so tista, ki lahko zvečajo zaposlitev).

Poenostavljen obrazec 740: ti obrazci morajo biti vsem razumljivi, da se omeji možnost napak. Obenem se mora uvesti ločene kazni za napake na eni in očitne davčne utaje na drugi strani.

Boljša kontrola: davčni uradi se morajo preurediti in opremiti z večjim številom uslužbencev, da se lahko bolj učinkovito omejuje utajevanje.

Izboljšati je treba kvaliteto uslug: državne usluge, kot jih imamo danes, nikakor ne spodbujajo državljanov, da imajo pošten odnos do davčne uprave. Pri tem bi bil nujen tudi večji vpogled državljanov v majhne in velike državne obračune, da vedo kako in kam gre njihov denar.

pustno, po mojem, da se nudi manjšini nadrobne pravice v izjemnih primerih, ki se le redkodaj pojavljajo, naprimer med policijskim ali sodnim zaslišanjem, ni pa trdnih jamstev glede pouka slovenščine v Benečiji ali dvojezičnega poimenovanja vsaj za vse naše vasi in mestne četrti! V tem pogledu bi lahko trdili, da je predsednik SKGZ Race pred več kot letom dni objavil pogoje določenega kompromisa, kar predstavlja najmanjši skupni imenovalec. Značilno pa je, da so politični krogi, začenši z demokristjani, socialisti in vladnimi organi šli mimo teh predlogov, objavljenih v uvodnikih Primorskega dnevnika, brez vsakega zanimanja. Očitno so bili mnenja, da je mogoče manjšino omehčati s sistematično kampanjo nacionalističnih pritiskov. Kako naj sicer razumemo pojave, kot so kampanja proti nekaterim pridobljenim pravicom in politika «talcev», od finančne krize SSG do dopolnilne blagajne v Iretu?

Za razliko od tov. Lizzera, ki se najbrž v dobri veri sprašuje, ali nismo Slovenci bili preveč nepopustljivi, se moram vprašati nasprotno: ali nismo slovenski in italijanski demokrati pokazali premalo poguma v odbijanju nacionalističnih pritiskov in izsiljevanja? Ali so zadostovali besedni in formalni protesti?

NERAZČIŠČENO VPRAŠANJE ODNOSA Z ITALIJANSKIMI DEMOKRATI

Slovenci smo pred tremi leti dosegli vrhunec enotnega nastopanja z manifestacijo na Travniku, hkrati pa smo pokazali, kolikšne in katere so psihološke in politične meje enotnega nastopanja. Trebenska manifestacija postavljanja dvojezičnih tabel je razkrinkala dvoličnost krogov, ki zavračajo pozitiven od-

Prejšnji petek je tovarišica
MARINA BERNETIČ
slavila 85. rojstni dan.
Trdnega zdravja in zadovoljstva ji iz
vsega srca želimo vsi tovariši.

nos z demokratičnimi Italijani, našimi zavezniki, hkrati pa sklepajo politična zaveznitva na upravopolitični ravni z najbolj konzervativnimi in celo nacionalističnimi silami.

Tega problema še danes nismo razrešili, čeprav so bili za to dani pogoji. Sedemnajst italijanskih ali narodnostno mešanih demokratičnih organizacij je šlo v senat pričat o naši prisotnosti in nujnosti urejene kulture sožitja. Enotna delegacija Slovencev se je z njimi srečala enkrat ali dvakrat, vendar pa do konkretnih oblik sodelovanja ni prišlo. Ovira ostaja predvsem v politični strategiji in taktiki SSK, kakor tudi v negativnem odnosu socialistične stranke do bitke, ki bi se odvijala v okviru italijanske večine na temah sožitja in manjšinske zaščite.

Priznati pa si moramo tudi šibkost naših pobud, saj smo večkrat jemali to na znanje, nekateri so to izkoriščali za kritike na račun uveljavljenih oblik enotnega nastopanja v okviru manjšine, dajali tako duška oblikam nezaupanja do samostojnih pobud manjšine. In vendar bi ne smelo biti dvomov, da je manjšina subjekt in da če ji to priznavamo, ima tudi pravico, da kot subjekt ravna.

Drugačno ja vprašanje nujnosti skupnega nastopanja Italijanov in Slovencev. Ne gre, tovariši, za obredno formulo ali liturgično nujnost, posledico na-

šega zgodovinskega internacionalizma. Gre za, preprosto povedano, skupni interes, ki mora najti oblike, da pride ustrezno do izraza, ker spreminja družbene pogoje in vzdušje, lahko ustvari podlago za hitrejše uresničevanje zaščitnih norm.

Koroški Slovenci in demokratični nemško govoreči Avstrijci so šli skupaj na Dunaj demonstrirati pred kanclerjevo palačo. Smo mi sposobni uresničiti nekaj takega? Najbrž je napočil trenutek, ko moramo v javnosti razbliniti prevladujoče vzdušje pasivnega čakanja na dobrohotnost Craxijeve vlade, ki je ni več, niti na uresničitev zarečenih beograjskih ali drugih obljub. Zavedati se moramo tudi, da so jugoslovanski diplomatski pritiski šibki, saj odražajo strukturno šibkost Jugoslavije in tudi stisko Slovencev v okviru sednjega trenutka federacije. Računati moramo torej predvsem na lastne sile, na moč in širino italijanske demokratične fronte, na enotnost in po možnosti obnovljeno bojevitost slovenske manjšine.

Če gora ne pride k Mohamedu, mora Mohamed k gori. Če Slovenci, v svojih enotnih organih, niso sposobni razčistiti vprašanja skupnega nastopanja z demokratičnimi Italijani, tedaj naj pride pobuda z druge strani. Naj zanjo dajo organizacije, v katerih se že uresničuje to skupno nastopanje. Naj dajo pobudo demokratični italijanski krogi. Ni dopustno, da je stiska slovenske manjšine postajala v določeni meri celo «alibi» za pasivnost na drugi strani.

Hvaležni moramo biti skupini 85, da se je angažirala na tej podlagi, vendar se moramo vprašati, ali ni skrajini čas, ko naj nastane in zaživi oblika koordinirane dejavnosti vseh sil, ki so za uveljavitev kulture sožitja v Trstu in drugih krajih naše dežele? Incident z ribičem v tržaškem zalivu je pokazal, kako trhli so lahko temlji omikanega sožitja in da ni nihče imun pred popadki šovinizma. Zato je potrebno, da to delo sistematiziramo v vsakdanjih programih, saj je konec koncev temelj za kakršnokoli spreminjanje obstoječih družbenih, kulturnih in plitičnih razmer.

V tem smo dosegli majhne, toda pomembne rezultate, kot je razkol v večinski koaliciji in odobritev resolucije o globalni zaščiti v tržaškem občinskem svetu. Podobno kot resolucija gorske skupnosti nadiških dolin predstavlja namreč ta dokument jasen dokaz, da je vsiljevanje postopka preštevanja ali

Na praznovanju dneva žensk v Dolini je nastopala dramska skupina KD «F. Vodnik».

ugotavljanja prisotnosti manjšine nepotreben in politično škodljiv, v bistvu le popuščanje nacionalističnemu pritisku.

Za ugotavljanje prisotnosti in gostote Slovencev na ozemlju so se izrekle tudi stranke sredinske koalicije v Trstu. Odobritev naše resolucije postavlja, vsaj formalno, na glavo te trditve. Hkrati pa odpira realna protislovja v mavrici strank, ki iz oportunističnih razlogov sodelujejo v političnih ravnotežjih, ki že celo desetletje zastrupljajo ozračje in predstavljajo glavno oviro na poti uveljavljanja enakopravnosti tuživečih narodov.

V tem okviru je skrajno negativna naša ocena zadržanja SSK in socialistov, katerim lahko najmanj očitamo dvoiličnost.

Skrbi nas lov na glasove Lpt, koketiranje z njeno nacionalistično volilno bazo, govorice o morebitnih kandidaturah voditeljev Liste v socialistični stranki.

Skrbi nas taktični molk, da ne rečemo proces sistematičnega informacijskega izkrivljanja, kateremu smo podvrženi tudi Slovenci. Odkrito povejmo, da ne sprejemamo moralnega izsiljevanja, češ da je vsaka kritika na račun slovenskih občil (predvsem Primorskega dnevnika) v resnici slabo prikrit poskus podrejanja in uveljavljanja par-

DAROV IN PRISPEVKI

Ob poravnavi naročnine so v sklad Dela prispevali tovariši: iz Boljunca: Bolčič Josip L. 4.000, Maver Miran L. 6.000, Žerjal Edvin L. 4.000, iz Doline: Lovriha Radivoj (28) L. 4.000, Lovriha Josip (252) L. 9.000, Sancin Josip (95) L. 9.000, Šavron Anton L. 14.000, Sancin Dorka L. 4.000, Prašel Bruno L. 9.000, Lovriha Dušan L. 15.000; Gruden Josip iz Samatorce L. 10.000, NN iz Nabrežine L. 30.000, Luxa Miro s Proseka L. 10.000, Biagi Rudolf iz Trsta L. 4.000.

Ob 22. obletnici smrti očeta daruje Tul Ema iz Mačkolj L. 20.000 v sklad Dela.

Ob 3. obletnici smrti strica, tovariša Branka Žerjala, daruje Miro Žerjal z družino, Boljunc 133, 10.000 lir za komunistični tisk.

Ob smrti tovariša Josipa Pertota iz Nabrežine in tovariša Leopolda Adama iz Nabrežine postaja izreka iskreno sožalje svojcem sekcija KPI Devin-Nabrežina in v njihov spomin prispeva 50.000 lir v sklad Dela.

V spomin na moža Lučita prispeva tovariša Sardoč Fani s Proseka 10.000 lir v sklad Dela.

V spomin na brata Oskarja prispeva Vatovac Poldo z Denvinščine 14.000 lir v sklad Dela.

V spomin na Riharda Sedmaka daruje Bruna Trebiac 50.000 lir v sklad Dela.

**Tovariš Silvij Kobal je te dni
na odru slavil 40-letnico svoje umetniške dejavnosti.
Želimo mu še veliko uspeha, predvsem pa aplavzov
občinstva, ki je z ljubeznijo spremljalo njegov igralski vzpon.**

tijskih interesov. Ni tako! Ti očitki so le sredstvo protinapada tistih, ki nočejo razpravljati o lastni odgovornosti za dezinformacijo, za to, da je v določeni meri splahnelo zanimanje za politično dejavnost, če je le - ta zreducirana na igro brezobličnih lutk, pri katerih navidezno tenkočutni specialist meri komaj zaznavne premike in z njimi soli pamet neuki množici politično nepismenih bralcev!

Pravico imamo, kot del javnosti, kot bralci, kot viri informacij in protagonisti dogajanja v politiki, da zahtevamo, naj se tudi v manjšinskih občilih spoštujemo načela objektivnosti, pluralizma in celovitosti informacije! Nič več, in nič manj!

SODELOVANJE SLOVENCEV V RAZISKOVALNEM CENTRU

V okvir bitke za ohranjanje vloge naše manjšine in perspektiv razvoja naših krajev spada tudi bitka proti lokaciji sinhrotrona pri Bazovici. Vsem je dobro znana, vendar mi dovolite le krajše razmišljanje. Ne skrivamo si, da je bila razprava v naši sredi težka, zapletena zaradi nujnega usklajevanja stališč in različne občutljivosti za potrebe znanstvenega razvoja in zaščite pravic naše skupnosti. Ta razprava je ves čas porajala načelno sintezo, saj med omenjenimi potrebami ni bilo protislovnosti. To načelnost smo komunisti pokazali do zadnjega, četudi nismo bili deležni priznanja, ne na tej, ne na oni strani. Šele s časom se posamezniki začenjajo zavedati, da je bila naša načelnost bolj perspektivna od trenutne demagogije. Moti pa nas spoznanje, da storjena krivica ni izzvala še močnejše reakcije in mobilizacije za dosego višjih ciljev, začeniši s »paketom« za katerega se je zavzemal prof. Rubbia. Paket, ki naj bo sredstvo za uveljavljanje drugačnega pristopa, novega objektivno zavezniškega odnosa med znanostjo in manjšino, se pravi med nosilci napredka v naših krajih.

V ta novi odnos spada tudi upravičena zahteva po soodločanju in sodelovanju, ki mora zajeti celotno manjšinsko skupnost in njene resnične predstavnike. Zato je ni mogoče banalizirati, kot se žal dogaja okoli prestavnitstva v upravnem svetu raziskovalne ustanove. Koordinacijski odbor vzhodnokraških vasi, kateremu gredo določene zasluge za mobilizacijo krajevnega prebivalstva, ne more pa si domišljati, da lahko nadomešča širše in višje stvarnosti, je zah-

teval članstvo v upravnem svetu raziskovalnega središča. SSK je v tem okviru dala razumeti, predvsem s pomočjo PD, da pripada to mesto njej in ga na ves glas terja od sredinskih zaveznikov, najbrž na račun zakonsko zajamčenega zastopstva kraške gorske skupnosti. V tej zmedbi smo skušali naliti nekaj čistega vina, odpraviti nejasnosti. Tudi s tega mesta poudarjamo: slovenska manjšina mora biti soudeležena v organih odločanja in načrtovanja znanstvenih dejavnosti in storitev. Komunisti smo z zakonskim ukrepom dosegli zajamčeno zastopstvo kraški gorski skupnosti, ki je pod vodstvom tov. Budina odigrala vodilno vlogo pri zaščiti kraškega teritorija in splošnih razvojnih interesov našega mesta, že pred leti, ko so bile načrtovane velike avtocestne povezave. Tega zastopstva si ne more lastiti nihče! Če SSK, kordinacijski ali drugi odbori, hočejo svoje zastopnike, naj jih zahtevajo, vendar naj ne delajo računov brez krčmarja.

Ker smo že pri organih javnega obveščanja in političnih špekulacijah, mi dovolite kratek namig na rastoč vpliv zasebne radijske postaje na Opčinah, ki je izraz samoiniciative domačinov in žal tudi objekt zainteresiranih manipulacij in izkoriščanja dobre vere, ki mestoma meji na nedopustno naivnost. V mislih imamo predvsem poudarjanje osamljenih demagoških stališč in preziranje širine ter pluralizma tako med demokratičnimi Italijani, kot med Slovenci.

«DELO»: NENADOMESTLJIVO SREDSTVO NAŠE POLITIKE

Zato je tolikšne važnosti vloga naše glasila DELO. Pred šest in pol leti, na aktivu v Boljuncu, sem v svojem poročilu izrazil željo, da bi DELO postalo tedensko glasilo in informator naših članov. Žal tega programa nismo uredili, ker je čutili odsotnost smisla za odgovornost med tovariši, ki bi morali pisati vanj, pa je vsako drugo delo važnejše in politično pomembnejše! Res pa je, da nam je DELO prav sedaj, zaradi neurejenih razmer na področju javnega obveščanja, kravavo potrebno, da se med ljudi širijo stališča naše partije in slovenskih komunistov, ki bi sicer ne prišla do izraza.

Če bi imeli dovolj pišočih ljudi, če bi DELO ne slonelo na ramenih par oseb, bi vsi ostali pogoji bili dani in bi DELO lahko postalo tednik.

Že več let izhaja DELO redno, brez presledkov. Uspelo nam je znatno po-

večati število naročnikov, ki jih je sedaj več kot 1500. Z veseljem moramo zabelžiti, da imamo veliko število naročnikov na Goriškem, predvsem na področju Tržiča in Ronk. Prisotni smo tudi v Benečiji in Kanalski dolini. Deželni značilnosti DELA pa ne ustrezajo krog sodelavcev. Iz Gorice je težje dobiti prispevke, celo Benečani so boljši pisci.

O tem, da je vloga DELA cenjena dokazuje, kljub vsem pomanjkljivostim, številni denarni prispevkovi, ki jih prejemo od bralcev.

Dovolite mi le nekaj zgovornih podatkov. Trenutno imamo 1.504 naročnike. Od tega jih je 1.055 v tržaški pokrajini, v mestu samem 172, na vzhodnem Krasu 228, na zahodnem Krasu 100, v okoliških občinah pa tako: Dolina 213, Devin Nabrežina 201, Zgonik 85, Repentabor 51. V Miljah samo 5.

Na Goriškem je 354 naročnikov. Od teh kar 150 v Ronkah, 22 v Trziču, 22 v Štarancu, 5 v Zagraju, 63 v Dobrodo. V Sovodnjah jih je 28, v mestu Gorica 60. V Števerjanu samo 4.

V Beneški Sloveniji imamo 36 naročnikov, v kanalski dolini pa 5.

Skratka: naše šibke točke so Milje, mestna okolica v Trstu, Števerjan.

Lani je DELO prejelo neposredno za 4 in pol milijona prispevkov svojih bralcev. Letos, v dveh mesecih in 10 dneh, pa skoraj poldrugi milijon! Tej navezanosti mora ustrezati odločno kakovostno izboljšanje DELA, tovariši. Hkrati pa moramo pritisniti na področjih, kjer je še neizkoriščen ves naš potencial.

ZA VEČJO DOSLEDNOST V DELU NAŠE PARTIJE

Klasične strukture političnih strank se le s težavo prilagajajo novim razmeram, ko ritme dela in življenja ureja elektro-

nika, ko se ideje širijo skozi mreže televizijskih in drugih občil, ko se svet spreminja v informacijsko vas, ko se ljudje naglo premikajo in uresničujejo svoje družbene interese na različnih teritorialnih razsežnostih. V teg pogojih bomo morali razmišljati tudi o prilagajanju naše partijske organizacije potrebam uveljavljanja kulture enakopravnega sožitja. Načelno poudarjamo, da je partija zgled sožitja enakopravnih slovenskih in italijanskih tovarišev. Načelno že, kaj pa v praksi? V kolikšni meri je zgolj enostranska dvojezičnost Slovencev in narodnostna pomešanost na teritoriju povod za uveljavljanje italijanske enojezičnosti v sekcijah? V kolikšni meri poteka zategadelj proces asimilacije, začenši z narodnim in kulturnim odtujevanjem, tudi v naših vrstah? Kaj naj storimo, da se to odpravi?

Prav je, da tudi o teh stvareh razpravljamo, saj je v partiji veliko mlajših ali novih članov, za katere ni bilo vse enkrat za vselej dano. Nasprotno, morda se bo nekaterim zdelo to nepotrebno, odvečno, celo sumljivo. Povedati moramo, da se resničnost kulture sožitja začenja prav pri odpravljanju nepotrebnih sumov in dvomov, pa tudi z odpovedjo privilegijem, ki jih italijanski tovariši uživajo na račun razumevanja Slovencev in njihove prilagodljivosti. Poiskati moramo strukturalne oblike, ki naj zagotavljajo alternativo ločevanju ali, še hujše, spoznanju, da partija ni več eden izmed tenutkov uveljavljanja lastne nacionalne istovetnosti in enakopravnosti. To bi obubožalo vse nas. Potrebno je zato, da se zdramimo iz lenobe in ustvarimo pogoje za zares dvojezično dejavnost sekcij na mešanih področjih. Tu ne mislim na avtomatično,

skorajda papagajsko ponavljanje vsake formule v obeh jezikih, pač pa možnost bodisi skupnega, bodisi jezikovno ločenega dela v okviru enotnih središč politične iniciative, kar so in morajo biti naše sekcije. Svoj čas smo predlagali, naj bi v pretežno slovenskih sekcijah delovale italijanske celice in obratno, v pretežno italijanskih sekcijah slovenske celice. Potrebno je, da se spodbujajo večja odgovornost, zadolženost v sekcijah vodstvih, kjer naj bodo tudi tovariši, odgovorni za te dejavnosti, predvsem pa spodbujanje kulture sožitja in potrebno protinformacijo italijanske javnosti o zahtevah slovenske manjšine. Tako središče bi lahko navdušilo marsikatero italijanskega tovariša in mladince, obenem pa bi lahko postale zbirališče slovenskih tovarišic in tovarišev, ki so raztreseni v mestnih sekcijah.

Potrebno je, da spet osmislimo vlogo krožka Pinko Tomažič. Ta krožek ni pravzaprav nikoli zaživel v celoti, sedaj pa se moramo vprašati, ali naj bo dvojni obstoječih mestnih debatnih krožkov, ali pa naj raje sprejme funkcijo organizatorja oblik idejnega izobraževanja naših članov in aktivistov s prirejanjem predavanj in seminarjev, brez teženj, da bi se odpiral samo navzven. Lahko bi bil oblika sodelovanja s tovariši čes mejo in njihovimi marksističnimi krožki, oziroma sistemom partijskega izobraževanja.

Nanizal sem veliko problemov, ki ostajajo v marsičem nedorečeni. Naš shod ne bo razrešil vseh, vendar je prav, da se izrečemo o glavnih temah. Ostale pa naj bodo predmet naše vsakodnevne dejavnosti in sklepov. Samo v tem prenašanju načelnih spoznanj v vsakodnevne politične pobude je namreč jamstvo, da se nismo zbrali zastonj.

Še vedno računni brez krčmarja

Novi upravni odbor tržaškega raziskovalnega središča bi morali imenovati že pred nekaj meseci, sedaj pa je vse ustavljeno zaradi vladne krize. Ni nam vseeno, saj pomeni raziskovalno središče na Krasu pomembno novost v tržaškem življenju, sklepalo bo o usodi širokega področja in o vplivu na družbeno in gospodarsko stvarnost našega prebivalstva. Zaradi vladne krize ni bil imenovan predsednik, kar je v pristojnosti ministra za znanstvene raziskave (po nasvetu dežele). Govori se, da bo torej dr. Anzellotti ostal na svojem mestu še nekaj mesecev, morda še pol leta.

Stranke «tržaške sredine» (KD, LpT, PSI, PRI, in SSK) so se dogovorile, naj bi postal predsednik raziskovalnega območja odv. Manlio Cecovini. V ta namen so tudi nekajkrat poslane svoje od-

poslance v Rim, kjer so naletele na dokaj gluha ušesa. Ministrstvo za znanstvene raziskave se očitno ne meni za tržaške zdrahe in misli na človeka, ki bi dajal ustrezna znanstvena, strokovna in programska jamstva (kot določa zakon). Govori se o dr. Rossu Cicogni.

V tem okviru se je med strankami «tržaške sredine» pričel lov na mesta v upravnem svetu, kar jim vsekakor ne dela čast.

KPI je še prejšnji mesec predlagala sestanek vseh demokratičnih strank, da bi se dogovorili o upravnem svetu raziskovalnega središča. Nismo predlagali «lo-tizacije» stolčkov, pač pa kriterije, po katerih bi imenovali zares sposobne in po možnosti reprezentativne ljudi. Tako smo predlagali, naj bi vsaka ustanova izdelala «rožo» kandidatov, za ka-

tere bi povedali tudi njihov znanstvenostrokovni profil. Iz te «rože» bi nato skušali uskladiti imenovanja tako, da bi zares predstavljala najboljšo rešitev v sedanjih razmerah.

Zgodilo se je nasprotno. Sestanek smo sklicali na sedežu tržaške pokrajinske uprave, a je njen predsednik Locchi srečanje preprečil tako, da je odpovedal uprabo dvorane, kar se že dolgo časa ni dogajalo! V samem pokrajinskem odboru nismo slišali protesta, niti s strani slovenskih odbornikov, ki so pozneje bili zelo glasni v zahtevi o lastnem predstavnstvu...

Tržaške sredinske stranke medtem nadaljujejo zdrako okoli teh mest v upravnem svetu.

Morda je prav, da spričo sistematične dezinformacije o tem problemu, po-

vemo bralcem, kdo pravzaprav po zakonu imenuje člane upravnega sveta raziskovalnega središča in sinhrotrona.

Presednika, kot rečeno, imenuje vlada na predlog dežele. Dva člana imenuje deželni svet Furlanije - Julijske krajine. (Enega večina, drugega opozicija). Enega imenuje neposredno deželna vlada. Po enega predstavnika imajo tržaška občina, pokrajina in Kraška gorska skupnost. Enega morajo imenovati združenja industrijcev, enega pa tudi sindikati.

V upravni svet družbe za sinhrotron, ki ji predseduje prof. Rubbia, pa imenujejo svoje člane «lastniki», oziroma posessniki delniških glavnih. To so znanstveno-raziskovalno središče, deželna finančna družba Friulia in vsedrjavni

svet za raziskave CNR.

Iz povedanega jasno izhaja, da je ravnanje strank tržaške sredine nekorektno na celi črti. Vsekakor pa si lahko «lastijo» mesta, oziroma zastopstva v ustanovah, kjer imajo politično večino na osnovi sporazuma o zavezništvu. To so, kot znano, na Tržaškem občina in pokrajina. Kraška gorska skupnost ima svojega zastopnika in ga bo imenovala na lastni skupščini. V njej pa ni sredinske večine, kakršna upravlja tržaško občino ali pokrajino. Zato si stranke te koalicije res nimajo kaj posebnega pričakovati. Tudi zato, ker bo KPI, kot stranka večine, predlagala po možnosti enotno rešitev, vendar ne bo pristajala na politično-strankarska pogojevanja, posebno še tista, ki nastajajo v tržaški melonarsko-demokrščanski kuhinji.

To velja tudi za SSk, ki je v skupščini kraške gorske skupnosti (in vseh občinah, razen tržaške) dosledno v ostri opoziciji proti naprednim upravam, ki so večinske med Slovenci.

V Trebčah praznuje 100 let VIKTORIJA KRALJ ČUK
Čestitajo ji sekcija KPI
«Zorko Kralj»
in vse vaše organizacije.
Čestitkam se pridružuje
uredništvo Dela.

Ansambel Tržaškega pevskega zbora «P. TOMAŽIČ» prireja pod pokroviteljstvom RO ZZB NOV Slovenije in VZPI-ANPI Furlanije Julijske-krajine

KONCERT SPOMIN NA OSVOBODITEV posvečen miru v svetu

v počastitev 15-letnice svojega delovanja in 40-letnice umetniške dejavnosti dirigenta Oskarja Kjudra.

Prireditve bo v SOBOTO, 21. marca 1987 ob 16. uri v gledališču «F. Prešeren» v Boljuncu (Trst).

Sodeluje tudi Mladinska skupina «P. TOMAŽIČ».

Tržaški partizanski pevski zbor 1972-1987

MOST MED NARODI

Pisati o nečem, pri čemer si sam soudeleženi, je vedno nehvaležno. Obstaja namreč možnost, da bo bralec tega poročila ob petnajstletnici dela in življenja takega ansambla, kakršen je Tržaški partizanski pevski zbor «P. Tomazič» to sprejel z ironičnim nasmehom, ki spremlja pretirano samohvalo ali lažno skromnost.

To je veliko bolj verjetno glede na dejstvo, da je celotno delovanje zbora od svoje ustanovitve do danes, posebno v okolju v katerem deluje (Tržaška pokrajina), spremljal razdvojen odnos odklona in pristanka, neutemeljenih kritik in pritiranih hval, brezbržnosti in navdušenja. Tale odnos ni omejen, žal, le na večinski narodi na Tržaškem, kar bi bilo, glede na družbeno-politični položaj v tem po miselnosti skrotovičenem mestu skoraj normalno. Isti odnos so nam v petnajstih letih obstoja izkazali tudi slovenski zamejski krogi.

Slednja trditev je preboleča, da je ne bi podkrepil tudi z dokazi. Teh je mnogo, toda omejil bi se samo na tistega, ki najbolj bode v oči.

Ob svoji ustanovitvi si je T.P.P.Z. «P. Tomazič» za poglobitveni cilj postavil prenašanje svetlih idealov odporiškega gibanja, ki so med drugim tudi dandanes še kako aktualni, na mlade rodove. Ravno zato so imeli pri sestavljanju načrtov delovanja ansambla koncerti namenjeni šolski in delovni mladini prvo mesto in absolutno prednost pred drugimi. Tako smo imeli koncerte izključno za učence in dijake v Pierisu, v Bassanu del Grappa in v nekaterih jugoslovanskih krajih, med katerimi bi posebno omenil tistega v Zagrebu. Izključno mladini smo peli tudi med

gostovanjem v Sovjetski zvezi leta 1984 s koncertoma na šoli z italijanskim učnim jezikom «P. Togliatti» v Leningradu in na znani glasbeni šoli «P. I. Čajkovskij» v Moskvi. Z istimi nameni smo nastopali celo v ambientih, ki naj bi bili med najbolj nedostopnimi za našo slovensko pesem, to je univerza na Dunaju, tržaška univerza in tehnični zavod «A. Volta» v Trstu.

Pričakovati bi bilo, da bi ansambel, ki je nosilec tistih idealov in boja, ki so omogočile prerod slovenskih šol v zamejstvu bil stalni gost na šolah s slovenskim učnim jezikom: vsaj ob prazniku osvoboditve... Po petnajstih letih pa je bilanca naslednja: pred sedmimi leti koncert za učence openskega didaktičnega ravnateljstva na Opčinah ter leta 1982 koncert za višješolsko mladino za katerega so dali pobudo in ga organizirali dijaki sami. To je vse... in menimo, da je vsak komentar odveč.

Senčne plati pa nas ne pogujejo pri ocenjevanju opravljenega dela. Brez samohvale menimo, da lahko z upravičenim ponosom zremo na prehojeno pot. Več kakor besede so nazorni statistični podatki našega delovanja. Omenil bi le število nastopov, približno 400, kar je v povprečju 24 nastopov na leto. To pomeni, da je v bistvu Tržaški partizanski pevski zbor stopil pred občinstvom dvakrat mesečno in to v 150 različnih krajih v deželi Furlaniji-Julijski krajini, v notranjosti Italije, v Sloveniji in Jugoslaviji, v Avstriji in Sovjetski zvezi. Ponosni smo lahko tudi na to, da smo ponesli našo pesem, dokaz našega boja in obstoja kot narodna manjšina tudi v glavna mesta zgoraj omenjenih držav: po dvakrat v Rim in Beograd ter po enkrat na Dunaj in v Moskvo.

Toda kvantiteta koncertov je za nas bolj postranskega pomena, saj gotovo ni cilj našega zbora lov na rekorde ali zbiranje lovorik. Važnejša sta pomen in kvaliteta posameznega koncerta. Ko bo bralec ob koncu te brošure prebral seznam krajev, kjer je ansambel nastopal, bo verjetno svojo pozornost zaustavil pri imenih večjih krajev: Milano, Firenze, Genova, Bari, Zagreb, Split, Sarajevo, Leningrad, Kijev. V resnici pa so bili za nas skoraj bolj pomembni nastopi v krajih, ki ne vzbujajo velike pozornosti.

Marsikomu bo nerazumljivo, zakaj so za nas tako pomembni na primer Šempolaj, Romans ob Soči, Subit, Polcenigo, Stanjel na Krasu in Robež na Koroškem. Razlog je zelo enostaven. Naš cilj je ponesti ideal bratstva, enakopravnosti, sožitja med narodi, ki so osnovni predpostavki za najzlahtnejšo dobroto – MIR kamorkoli: v gledališčih, tovarnah, šolah, telovadnicah, na prostem in, zakaj pa ne ..., tudi v cerkve, kot se je zgodilo v Polcenigu leta 1984. Pri tem je kraj nepomemben. Važen je edinole prejemnik našega sporočila – ČLOVEK.

Večkrat se nam je pripetilo, da smo iz raznovrstnih razlogov nastopali pred pičlim številom poslušalcev. Znašli smo se tudi že pred občinstvom, ki je bilo številčno znatno manjše od števila nastopajočih. Kljub temu pa so bili tudi ti koncerti pomembni. Ne glede na korektnost zbora, da z istim pristopom nastopa pred petdesetimi poslušalci ali pred večtisočglavo množico, je bilo za nas veliko zadoščenje, če smo med izvajanjem zapazili starega borca, ki si je ob spominu na preživele težke trenutke brisal solzno oko, ali pa z dolgočasenega mladince, ki je med našim izvajanjem prešel vse vmesne faze in nas ob koncu poslušal z navdušenjem.

Radi se spominjamo dogodka, ko smo nastopali v bližini Pordenona za uslužbence predilnice »Cotonificio Olcese«, ki so nam zaradi dolge dobe dopolnilne blagajne in skorajšnjega odpusta, pred koncertom izrazili svojo zaskrbljenost in pesimizem nad izidom boja za obrambo svojega delovnega mesta. Ob koncu večera so se nam z žarom navdušenja v obeh zahvaljevali, da smo jim dali novega notranjega zanosa za nadaljevanje težkega boja.

Takih primerov je v zgodovini T.P.P.Z. »PINKO TOMAŽIČ« mnogo, kar je največja gonilna sila in razlog za obstoj našega zbora. Nepošteno bi bilo sicer ne priznati, da nam niso pri srcu laskava priznanja, ki so nam na račun našega izvajanja in nasplošno delovanja izrekle pomembne osebnosti, kakor na primer Edvard Kardelj, Stane Dolanc, Vida Tomšič, Enrique Agnoletti, Arrigo Boldrini, Tina Anselmi in drugi. Posebno pa so nam v bodrilo pohvalne besede, ki sta jih ob priliki svoje prisotnosti na naših koncertih izrekle tovariši Tito in Sandro Pertini.

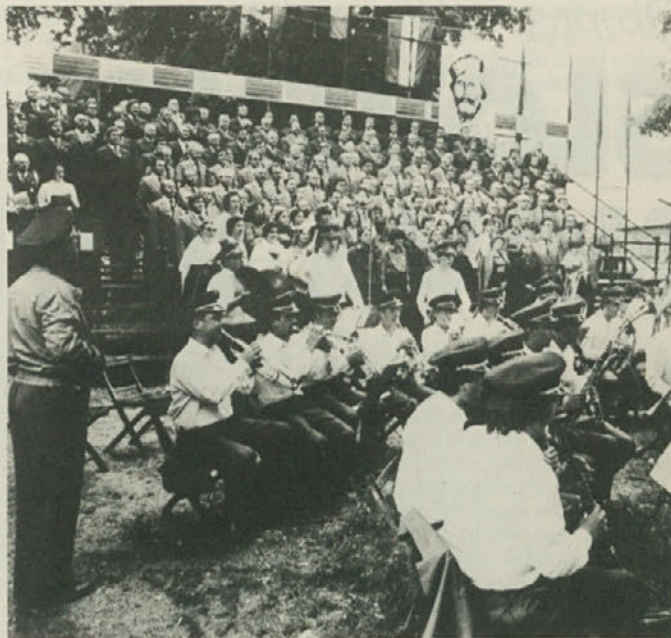
Delovanje ansambla pa ni omejeno le na nastopanje. Delo, ki se odvija za kulisami je prav tako, če ne še bolj naporno od koncertiranja. Izbira programov, instrumentacija pesmi za orkester, urejanje in upravljanje prostorov in opreme, tajniško delo, tehnično oskrbovanje in ozvočenje, arhiv in blagajniško delo so od odbornikov, ki so se v teh petnajstih letih zvrstili na krmilu partizanskega zbora zahtevali veliko nesebičnega truda in žrtvovanja.

V tem pogledu je najbolj pereče vprašanje ansambla finančnega značaja. Stroški za vzdrževanje zbora so ob prostovoljnem delu in udejstvovanju članov tolikšne, da je zelo težko uresničiti vse naše programe kljub darežljivosti podpornih članov in nekaterih družbenopolitičnih organizacij, ki nam od vsega začetka stojijo ob strani in se jim na tem mestu toplo zahvaljujemo.

**V soboto 28. marca ob 16. uri
v dvorani v ul. Madonnina 19
javna razprava na temo**

DRŽAVLJANSKE PRAVICE V DANAŠNJI ITALIJI

**Prisoten bo tovariš LUCIANO VIOLANTE
odgovorni za pravosodno
komisijo pri vodstvu KPI.**

Med vzroki za finančne težave partizanskega zbora moramo posebno omeniti pomanjkanje podpor iz strani pristojnih italijanskih oblasti. Zbor prejema od dežele Furlanije-Juljske krajin zelo nizko letno podporo (500/700 tisoč lir). Pri tem pa je treba pristaviti, da ansambel tega ne prejema iz sklada za kulturne dejavnosti, kakor bi vsaka logika narekovala, temveč iz sklada za ... športne in rekreativne dejavnosti ... Očitno prenašanje idealov odporniškega gibanja v obliki pesmi nima po mnenju italijanskih oblasti nobenega kulturnega pomena, pač pa samo rekreativno vlogo, kar je za republiko, ki je nastala iz odporniškega gibanja res čedna vizitka. V vezi s tem proble-

*Istočasno s 15-letnico TPPZ
slavi tovariš Oskar Kjuder
40-letnico svoje glasbene dejavnosti.
Želimo mu iz srca še mnogo uspehov.*

mom smo imeli sestanke z najvišjimi deželnimi predstavniki a brez večjih uspehov.

Navajeni pa smo, da v mejah svojih zmožnosti sami rešujemo svoje probleme. Tako prirejamo vsako leto v prvi nedelji julija praznik, ki prekorači ozke meje praznikov prirejenih za pridobivanje denarnih sredstev. Naš praznik je postal v teh letih edinstvena prilika srečanja borcev in ljudi iz obeh strani meje in pripadnikov obeh narodnostnih skupnosti, ki živita na našem ozemlju. Uspelo nam je doslej vedno združiti zabavo s kulturnim programom na visoki ravni ter, s sodelovanjem uglednih gostov in govornikov, dvigniti tudi iz političnega vidika praznik nad običajno raven. Ob takih prilikah so svojci naših članov s svojim nesebičnim trudom odločilno pripomogli k uspehu prireditve.

Glavna skrb vodstva zbora pa je bila v teh letih osredotočena na osnovni problem, ki sploh pogojuje bodoči obstoj zbora: problem pomladitve svojih kadrov. Ne moremo mimo dejstva, da je večina ansambla sestavljena iz starejših članov, v glavnem bivših borcev NOB in odporniškega gibanja, kar zaradi naravnih zakonov ne nudi našemu ansamblu jamstva dolgega delovanja v bodočnosti. Zgovorna je v tem primeru statistika. Pred petimi leti je štel ansambel 143 članov, v trenutku ko pišemo pa je aktivnih 115 članov. Upati je, da bi se zboru priključilo večje število mladih, ki bi napolnili nastale vrzeli in omogočili neprekinjeno delovanje ansambla.

Z neizmernim zadovoljstvom smo pozdravili nastanek in spremeljamo razvoj mladinske skupine »PINKO TOMAŽIČ«, ki deluje v sklopu našega ansambla. Naša obveza je, da bom v bodoče s skupnimi močmi še dalje ponesli v svet pesem, ki nam je najbolj pri srcu in je še tako aktualna: partizansko pesem – PESEM MI-RU IN SOŽITJA MED NARODI.

Igor Pavletič

Iz brošure, izdane te dni ob priliki 15-letnice delovanja.

Ob prispevkih za slovenski nacionalni program

SLOVENEC IN NOVA REVIIJA

Komunist

V odzivih na izid 57. številke Nove revije, ki so za zdaj povečini kolektivno-institucionalni, je bila v ospredju kritika v njej vsebovanega protikomunizma, protisocializma, nedemokratskega zavzemanja za izključujoč »dialog«, zanikanja drugih jugoslovanskih narodov in federacije, potvarjanja zgodovinskih tokov in dejstev in podobno. Menim, da je s tem v glavnem izgubljeno bistveno.

Ni namreč posebej presenetljivo, če srečamo med besedili posejana protikomunistična stališča. Vsa po vrsti so že znana: komunisti smo pretentali ljudstvo in mu podtaknili revolucijo namesto osvoboditve, napetnostili smo vse koalicijske partnerje, kruto ali zvito obračunali z nasprotniki in sopotniki... in tako dalje. Če je torej predhodna dejavnost revije dokazovala, da je v Leninu že čepel Stalin in da je v Marxu Lenin bil že ustoličen, in tako zvajala vso teorijo in prakso marksizma na stalinizem, je pač zdaj dokazano, da je možno jugoslovansko in slovensko pot v socializem razkrinkati kot stalsko zaroto.

Prav tako ni presenetljivo, da Nova revija ostaja zvesta svoji ustavni poziciji. Poleg kritičnega razmerja s komunizmom ji pritiče že od začetka tudi zavzemanje za ločevanje kulturnega razmišljanja od državne logike, za ostro cenzuro med umetnostjo in politiko. Pri tem pa je prav kulturni delavec kot edina ustvarjalna protiistran stalinističnemu politiku odgovoren za usodo družbe, naroda in države.

V zvezi s 57. št. Nove revije objavljamo v tej številki kritične avtorske prispevke Leva Krefta, Martina Ivaniča, Borisa Kutina, Vilija Rezmara in nekaj odmevov iz razprav, ki so potekale v občinah. S predsedstva republiške konference SZDL Slovenije, ki je dne 27. 2. 1987 razpravljalo o Novi reviji pa objavljamo to pot dele razprav Cirila Zlobca, Jožeta Ostermana, Ladimira Broliha, Vladimira Kavčiča, Zorana Poliča, Lidije Šentjarc, Miloša Prosenca in Marjana Tavčarja.

Kar je v večjem delu spisov novega, je najprej to, da gre za serijo zapisov o narodovih zadevah, ki so – za razliko od dobrih predlog iz slovenske kulturne zgodovine – brez vsakršne esejistične stilske soli. Spopadi o nacionalnem vprašanju v tridesetih letih so nam zapustili klasične primerke politično-kulturnih esejev: Vidmar, Ude, Župančič, Kardelj, Vodušek, Mrzel in drugi. Besedila v Novi reviji pa so trda, nalomljena, neelegantna, težko berljiva in kratkomalo nelepa. S tem ustrezajo misli, ki jih je porodila.

Ampak isto bistveno, kar je dejanska novost, vsaj kar zadeva tu navzoče avtorje, je nabitost z vso možno nacionalistično energijo. Ta nacionalizem je tako izrazit, da obarva skoroda vso siceršnjo argumentacijo. Tudi tako kritizirani protikomunizem nasto-

pa predvsem z nacionalistično zabeljenimi obtožbami: komunisti so izdali slovenski narod in njegove interese, vedno so bili izvrševalci zapovedi iz Moskve in Beograda (verjetno bi bilo bolje, ko bi poslušali kaj manj jugovzhodnega), nimajo niti lastnega nacionalnega programa, kupčujejo z nacionalnimi interesi, skratka, komunisti so edini narodni Slovenci, ki so se izrodili v Ne-Slovenca. Tujci so med nami, nenarodni element. Pa tudi sicer so vsi križi in težave sodobnega sveta, Jugoslavije, Slovenije in drugih delov heglovsko uvedene osebnosti dojeti samo skozi nacionalno prizmo. To, da ženske ne rojevajo več otrok, je nacionalna katastrofa, in da morajo delati osem ur na dan, je bolečina slovenstva, ne pa morda socialni problem. Pomanjkanje demokracije ni družbeno vprašanje, ampak nacionalno – ker smo verjetno Slovenci demokratičen narod in torej spočeti za demokratične odnose. Narkomanija in samomorilstvo sta dva simptoma nacionalnega razkroja v sodobnih neugodnih življenjskih razmerah Slovencev. Delavci iz drugih republik so spet predstavljeni kot nekakšna »tuja nacija« v Sloveniji, in ko naziv za ne-umne ljudi brez človeškega jezika ne bi bil uporabljen že prej, bi ta jugoslovanski narod delavcev v Sloveniji verjetno poimenovali kar za – Nemce. Nova revija nam z vsemi orožji svojega demokratičnega diskurza pripoveduje, da smo lahko ljudje, samo če smo Slovenci. Seveda so tudi drugi narodi v istem položaju: le strastna in izključujoča narodnost jim prinaša človeškost. Država in družba se lahko odrešita težav in problemov le, če postaneta narodni, če začneta izpovedovati enonacionalnost in zatreta vsako mešanje različnih nacionalnih interesov. Država sama po sebi, torej kot meščanska država političnega pluralizma ali kot socialistična država združenega dela, ni nič; človek sam po sebi, človek kot posa-

meznik, ni nič. Oba, posamično in obče, se morata posredovati z nacijo kot mističnim jedrom civilne družbe. V verziji večine avtorjev Nove revije nastopa civilna družba kot zibelka izražanja prasil nacionalne bitnosti in samobitnosti, in njenemu praklicu se mora podrediti človek (tako postane Slovenec) in podvreči država (in postati Slovenija). Vsa argumentacija koketira s kavarniško opravljalnim, pa tudi s šovinistično zagrizenim slovenstvom, in se poigrava na meji neokusnih nacionalističnih utvar. Ko bi iz teh prispevkov nekoč res spletli kito nacionalnega programa, bi dobili program nacionalističnega totalitarizma. V tem je bistveno vprašanje, ki se mu zlasti kolektivne javne izjave izogibajo: ne gre za to, da bi predvsem obtoževali avtorje tekstov za nacionalizem. Gre za to, da so avtorji upravičeno prepričani, da lahko njihova ideja postane materialna sila tako, da postane radikalna. Radikalna postane tako, da zagradi človeka pri korenu, koren za človeka pa je Slovenec. Upravičeno so prepričani zato, ker je ves njihov nacionalizem, zanje sicer precej nov, povzet iz družbe. Ali imajo torej avtorji prav, ko nam posredno govore, da je nacionalizem že tako močna iracionalna doktrina, da se je mogoče z njo racionalno uveljaviti v družbi?

Z izidom Nove revije so zastavljene številne dileme, kot jih lahko obeleži preprosto in frontalno zavračanje. Temeljna dilema pa je: ali bomo pristali na politični spopad, v katerem bo šlo za to, katera stran je bolj legitimno narodna, in pri tem pristali na zvajanje vseh življenjskih in človeških vprašanj na nacionalistično obzorje – ali pa se bomo namesto z besedami nekaj kritikov komunizma iz Nove revije raje spopadli s slovenskim nacionalizmom?

LEV KREFT

KRIV JE HITLER

Če ne bi bilo Hitlerja. Kako bi bilo vse drugače. Pa zdajle ni beseda o žrtvah, trpljenju, materialni škodi. Ne, France Bučar ga je v svojem »znanstvenem« razmišljanju o pravnih načelih slovenske nacije v zadnji Novi reviji kratkomalo vprel v svoj voz kritične analize sedanjih razmer v družbi in nam popolnoma slepem in zaslepljenem naposled odprl oči. Vse tisto, kar nas je doslej učila zgodovina, je strl v prah. Res je samo to, da nič ni res...

Da ne bo kdo pomislil in ga ob vseh teh pritiskih, ki jih zaradi svoje pogumne in svobodnjaške narave doživlja, obtožil še zavzeštva ali simpatiziranja z enim izmed največjih zločincev v vsej zgodovini. Tu pa se je treba odločno postaviti v njegov bran, kajti Bučar vsekakor navaja dovolj argu-

mentov, da nas prepriča, da črta zloglasnega Adolfa na vsej črti.

Kajti – zberimo se pred razodetjem – ponovimo še enkrat, če ne bi bilo Hitlerja, bi bilo pri nas vse drugače. V kraljevini Jugoslaviji, sicer z mnogimi pomanjkljivostmi, toda ne v totalitarni in vendarle pravni državi, so se stvari začele urejati. Slovenci, za katere mirne duše lahko ugotovimo, da njihov obstoj kot naroda ni bil ogrožen, so bili tik pred zdajci, da bi tako kot Hrvati dobili relativno avtonomijo, ki je temeljila na upoštevanju različnosti in pravni ureditvi notranje soodvisnosti, izvirajoče iz te različnosti...

Slovenija je takrat kljub vsemu še vedno nekako držala korak s srednjeevropskim okoljem, iz katerega se je razvila. Vsaj razli-

ke so bile minimalne in kar jih je bilo, so bile le količinske, ne kakovostne...

Pa je nenapovedano prišel Hitler. Resda smo za to tudi sami krivi. Kaj pa nam je bilo treba »junaštva« srbske vojaške klike in njegovega državnega udara 27. marca, saj je Bučar tudi izračunal ceno za to: verjetno je vsaj za dve leti prezgodaj prišlo do nacistične okupacije. Pa ne samo to. Za tolikanj dlje so bili Hitlerjevi vojaki tudi pri nas...

Pri moji duši, da se iz tako bednega konstruktivizma še ponorčevati ne da.

Še vsa sreča, da skuša biti avtor nepriestranski in da »priznava«, da tu pa partija le ni bila kriva, pa čeprav se skuša temu višku patriotizma obesiti na rep. (Žal med viri, ki jih Bučar na koncu navaja, ni tistega, ki bi nas prepričal, da partija tu le ni nedolžna, saj bi nam bilo lažje v nadaljevanju, ko pa zanj ne najde niti ene dobre besede.)

In kako najti povezavo med Hitlerjevo krivdo tudi za sedanje naše slabosti, šibkosti, napake, zablode, pač vse tisto, s čimer nismo zadovoljni? Zelo preprosto: če Hitlerja ne bi bilo, tudi partija ne bi bila, kar je. Ko se je dvignila v narodnoosvobodilni boj, je tako tiste s puško, kot one brez nje, ujela v mrežo revolucije, da se ti še zavedeli niso oziroma so bili pri tem brez moči. Preprosto jim ni dala besede, ni jim dala niti najmanjše možnosti, da bi povedali, kakšna naj bi bila naša povojna družbena ureditev.

Ampak nikdar ni prepozno. Tudi v tem primeru ne. Bučar vsekakor zadeva novo zgodovinsko glavico na žeblico, ko pravi, da so odločitve Avnoja v svoji zakonitosti vsaj vprašljive, v bistvu le začasne. Kakšnih drugih dokazov kot tega, da sam tako misli, in da bi moral slovenski narod neposredno odločiti o tem, ne navaja. V tem slogu je vsega upoštevanja vreden tudi njegov pomislek, da je število tistih, ki so po koncu vojne stali na nasprotni strani, tolikšno, da nika-

kor ne predstavlja zanemarljive količine...

Zato namreč, ker se vsaj ne spreneveda.

Jasno pove, da je demokracija zanj matematika in samo matematika. Nima duše, nima vsebine, vse je nič, samo številke so vse. Na ta način je seveda mogoče izpodbiti vse, vse zanikati. Vselej tudi natanko tako, kot ti v določenem trenutku najbolj ustreza.

In prav zato njegova katarza nikogar ne odrešuje, celo nasprotno: čustva, ki jih vzbuja njegovo pisanje, so lahko samo vsega usmiljenja vredna. Pri tem ni pomembno ali to dela zato, ker drugače ne zna ali pa ker mu je njegovo sovraštvo do vsega današnjega preveč razbelilo glavo.

BORIŠ KUTIN

V Babni hiši v Ricmanjih so v torek otvorili 7. Ricmanjski teden, nastopal je pevski zbor »Skala« iz Gropade.

«Mein Vaterland ist International»

*Zgodovina prvomajskih proslav v zadnjih sto letih
Delež Slovencev v mednarodnem revolucionarnem gibanju*

V roke nam je te dni prišla kar zajetna knjiga v nemščini »Mein Vaterland ist International«, ki so jo izdale sindikalne centrale in zgodovinsko raziskovalna središča naprednega delavskega gibanja v svetu, tiskali pa nemški sindikati v Ruhru.

Knjiga nazorno, z bogatim slikovnim gradivom, živopisnimi ilustracijami zares umetniške vrednosti, podaja sliko stoletja praznovanja prvega maja kot mednarodnega dneva boja za enakopravnost in oblast delovnih ljudi.

Pomeni torej tudi prerez skozi zgodovino, junaštva in stiske mednarodnega delavskega gibanja in razrednih bojev v posameznih državah.

V tem smislu je gotovo pomemben prispevek k splošni zgodovini, posebno še, ker ni obremenjena z dogmatizmom, niti s propagandističnim triumfalizmom.

Upati je, da bo v kratkem izšla tudi v drugih jezikih.

Seveda je vedno tako, tudi ko brskaš po spominskem albumu fotografij, da poiščeš med njimi najprej samega sebe.

Tako smo po knjigi stikali za pričevanji o delavskem gibanju pri nas in na Slovenskem.

Presenetila nas je izredno bogata bera, ki priča o pomenu in vlogi, ki smo jo Slovenci, kljub številčni majhnosti odigrali v svetovnem delavskem gibanju.

Posamezna poglavja v knjigi, ki obsega 335 strani in več sto ilustracij, so posvečena državam evropske celine, po abecednem vrstnem redu, nato pridejo še države drugih celin, kjer je delavsko gibanje razmeroma mlajše.

Uvodno poglavje je posvečeno nastanku prvomajskega praznika, s čikaško krvavo rihto.

Umrl je napredni Slovenec,
antifašist in kulturni delavec
Lado Premru.
Sergiju in ostalemu sorodstvu
izrekamo občuteno sožalje.
Uredništvo «Dela»

Tako zasledimo med prvimi, pod črko «D», podatke o delavskem in antifašističnem gibanju v Nemčiji.

Tu so pričevanja o predvojnem delavskem in revolucionarnem vrenju, nato mračna doba nacizma in prvi dnevi osvoboditve.

Kot pričevanje tistih majskih dni objavlja knjiga ponatis slovenskega ciklostiranega lista «Dachavski pročevalc», ki so ga slovenski interniranci v Dachau objavili s pozdravom osvoboditeljem.

Bil je 2. maj 1945.

Poglavje o Italiji prinaša več pričevanj o delavskem gibanju v Julijski krajini, med pomembnejše prvomajske dneve pa uvršča predvsem 1. maj 1945 v Trstu, ko so jugoslovanski partizani osvobodili mesto.

Tu so velike slike partizanov pred sodiščem, govor Franca Štroke pri sv. Jakobu, slike množičnih prvomajskih sprevodov do leta 1948, ko je razkol kominforma ošibil delavsko gibanje za dalj časa.

Slike so iz arhivov Marija Magajne, Narodne in študijske knjižnice in družine Kodrič.

Sledi zanimivo poglavje iz Jugoslavije, iz katerega — med drugim — izve mo, da je bila prva prepoved prvomajskih demonstracij izrečena v slovenščini in nemščini, s policijskim razglasom v Ljubljani 1890.

Zanimivo je poglavje o Argentini.

Tu najdemo sliko ljudskega odra, najbrž v Buenos Airesu, kjer so primorski, tržaški in istrski izseljenci priredili svojo prvomajsko veselico.

V duhu časa, gre namreč za leto 1923, imata kmetica in delavec v rokah srp in kladivo, drugi pa kažejo publiki dvojezične parole - v slovenščini in italijanščini: za 6 - urni delvnik, za solidarnost delavcev, proti fašizmu.

Kot rečeno je duh časa dokaj sektaški, saj najdemo tudi napis «Proč s far-

ji!», ki prča o močnem antiklerikalizmu takratnih levičarskih društev, tudi v Argentini.

Bogato je, končno, poglavje o delavskem gibanju v Združenih državah Amerike, kjer je pred vojno in prva leta po njej bila zelo močna tudi marksistična levica.

Tu najdemo zanimivo pričevanje o Slovencih: bilten ISKRA, ki je izhajal v letih 1934-35.

Na platnici sta napisa, ki vzklikata komunistični partiji Združenih držav Amerike in ameriški socialistični stranki, iz česar je mogoče sklepati, da je šlo za skupno glasilo slovenskih komunistov in socialistov čez veliko lužo.

V okviru teh zgodovinskih raziskav je vsekakor izšlo zajetno delo, posvečeno samo delavskemu in naprednemu gibanju v Združenih državah Amerike «The other America» - Druga Amerika.

Zanimivo bi bilo preveriti, če je tam kaj več o vlogi slovenskih izseljenskih organizacij.

Vsekakor pa je tudi ta nemška knjiga zanimiv prispevek k zgodovini Slovencev v svetovnem delavskem gibanju.

St. S.

Prvomajska veselica slovenskih, italijanskih in istrskih izseljencev v Buenos Airesu leta 1923.